

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 245/04-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Jána Mazáka v konaní o sťažnosti P. B., trvale bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. J. Z., so sídlom K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 65/98 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. B. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 65/98 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 65/98 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. P. B. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. P. B. priznáva náhradu trov konania vo výške 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky JUDr. J. Z. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. októbra 2004 doručená sťažnosť P. B., trvale bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. J. Z., so sídlom K., vo veci porušovania jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), a to „*nekonaním Okresného súdu Košice II v občianskoprávnej veci vedenej pod sp. zn. 29 C 65/98.*“.

Zo sťažnosti vyplynulo, že konanie sp. zn. 29 C 65/98 je konaním o návrhu na obnovu konania vo veci zrušenia práva spoločného nájmu bytu na základe návrhu bývalého manžela sťažovateľky O. B. (ďalej len „navrhovateľ“). Od podania návrhu na obnovu konania (9. septembra 1997) podľa sťažovateľky Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) vo veci konal a „*vykonal rozsiahle dokazovanie zamerané na šetrenie pobytu navrhovateľa v období od rozvodu manželstva účastníkov konania po rozhodnutie súdu o návrhu na zrušenie spoločného nájmu bytu*“ sťažovateľky a navrhovateľa. Súd navrhovateľa, ktorý sa inak na pojednávaniach nezúčastňoval (z dôvodu pobytu v USA), na poslednom pojednávaní 9. októbra 2001, na ktorom bol prítomný, vypočul; v nadväznosti na to podal navrhovateľ námietku zaujatosti proti konajúcej sudkyni. Návrhom z 30. júla 2002 sa navrhovateľ domáhal predbežného opatrenia, ktorým by súd rozhodol, že je oprávnený užívať byt, ku ktorému mali tak navrhovateľ, ako aj sťažovateľka právo spoločného nájmu bytu (byt v K.). Okresný súd tento návrh zamietol. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozhodnutím zo 17. februára 2003 rozhodnutie okresného súdu potvrdil.

O návrhu na povolenie obnovy konania však okresný súd nekonal, čo podľa názoru sťažovateľky využil navrhovateľ a nastáhoval sa koncom roka 2002 do bytu sťažovateľky. Sťažovateľka 11. marca 2003 túto skutočnosť oznámila súdu a požiadala, aby súd vo veci o návrhu na povolenie obnovy konania konal a rozhodol. Túto žiadosť opakovala sťažovateľka 11. novembra 2003 a 28. januára 2004 (keď sa dozvedela, že sudkyňa, ktorej bola vec pridelená, je na materskej dovolenke). Sťažovateľka uvádza, že „*nečinnosť súdu vyhovuje navrhovateľovi*“. Sťažovateľka namieta prietahy okresného súdu v označenom konaní od 31. októbra 2001, keď bolo rozhodnuté o vylúčení sudkyne. Navrhuje, aby ústavný súd vo veci jej sťažnosti takto rozhodol:

„Ústavný súd vyslovuje, že nekonaním Okresného súdu Košice II v občianskoprávnej veci vedenej pod sp. zn. 29 C 65/98 došlo k porušeniu ústavného práva P. B. na prerokovanie jej veci bez prietahov, zaručeného Ústavou SR čl. 48 ods. 2.

Ústavný súd priznáva sťažovateľke P. B. finančné zadosťučinenie vo výške 200 000 Sk, ktoré je povinný uhradiť na jej účet porušovateľ základného práva Okresný súd Košice II do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 245/04-8 z 23. novembra 2004 ju prijal na ďalšie konanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľky a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vyjadrenie predsedu okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 29. decembra 2004. Okrem iného sa v ňom uvádza:

„... Návrh na obnovu konania bol na tunajšom súde podaný dňa 9. 12. 1997 a súdny poplatok zaplatený 28. 1. 1998.

Dňa 13. 3. 1998 dala konajúca sudkyňa pokyn pre pripojenie spisu, ktorého sa návrh na obnovu konania týka a v máji 1998 určila termín pojednávania na 24. 9. 1998, ktorý v júli 1998 zmenila na 22. 9. 1998. Uvedené pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito za účelom oznámenia, kedy sa žalobca bude zdržiavať na Slovensku. V marci 1999 bol určený termín pojednávania na 29. 4. 1999. Na tomto pojednávaní bol návrh

zamietnutý. Po vykonaní úkonov, potrebných pre predloženie spisu odvolaciemu súdu, bol spis dňa 14. 10. 1999 predložený tomuto súdu, kde sa nachádzal do 9. 2. 2000. Uznesením Krajského súdu v Košiciach bolo uznesenie tunajšieho súdu zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie.

V máji 2000 bol určený termín ďalšieho pojednávania na 19. 12. 2000. Tohto pojednávania sa zúčastnili len zástupcovia účastníkov konania. Pojednávanie bolo odročené na 31. 5. 2001 za účelom predvolania žalobcu cestou Veľvyslanectva SR vo Washingtone. Napriek doručeniu predvolania sa žalobca, ale ani sťažovateľka uvedeného pojednávania nezúčastnili, preto bolo odročené na 9. 10. 2001. V dôsledku žalobcom vznesenej námietky zaujatosti voči konajúcej sudkyňi bolo uvedené pojednávanie odročené na neurčito za účelom predloženia spisu Krajskému súdu v Košiciach. Dňa 18. 12. 2001 bol spis z Krajského súdu vrátený s rozhodnutím, že JUDr. V. K., ktorá vo veci konala, je vylúčená z pojednávania a rozhodovania predmetnej veci, preto opatrením predsedu súdu zo dňa 20. 12. 2004 bol spis prevedený do súdneho oddelenia JUDr. A. G., ktorá zástupkyne účastníkov konania prípisom zo dňa 23. 2. 2002 vyzvala na predloženie návrhov na doplnenie dokazovania.

Dňa 30. 7. 2002 podal žalobca návrh na vydanie predbežného opatrenia, o ktorom bolo rozhodnuté uznesením zo dňa 23. 8. 2002. V dôsledku podaného odvolania sa spis v období od 7. 10. 2002 do 4. 4. 2003 nachádzal na Krajskom súde v Košiciach, ktorý uznesenie tunajšieho súdu potvrdil.

Dňa 15. 3. 2003 zákonná sudkyňa JUDr. A. G. nastúpila na materskú dovolenku a následne boli všetky nevybavené veci z jej súdneho oddelenia presunuté do súdneho oddelenia nového sudcu JUDr. A. P., ktorý sa s týmito mohol len postupne oboznamovať a vykonávať v nich úkony.

Dňa 17. 9. 2004 vyzval právne zástupkyne účastníkov konania na predĺženie listinných dokladov a oznámenie návrhov na doplnenie dokazovania. Dňa 8. 12. 2004 určil termín pojednávania na 28. 1. 2005.

Z chronológie vo veci vykonaných úkonov je zrejmé, že uvedené konanie vykazovalo znaky priebežnosti mimo obdobia od apríla 2003 do septembra 2004, kedy došlo k zmene zákonného sudcu, a teda nekonanie v uvedenom období malo objektívny podklad. Takáto

ojedinelá nečinnosť súdu pritom nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

Ak teda ústavný súd nebude akceptovať moju námietku o neprípustnosti danej sťažnosti, prosím zohľadniť vyššie uvedené. Navyše poukazujem na skutočnosť, že dĺžka konania bola ovplyvnená i dlhodobým pobytom žalobcu v zahraničí a jeho neúčastou na viacerých pojednávaniach, ako aj nutnosť opakovane predkladať spis odvolaciemu súdu z dôvodu podaných dovolaní, resp. vznesenej námietky zaujatosti.“

Zo spisu zistil ústavný súd obdobné skutočnosti, ako boli uvedené vo vyjadrení predsedu ústavného súdu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 65/98.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (III. ÚS 61/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00)

zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2) správanie účastníka konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. V rámci prvého kritéria ústavný súd posudzoval právnu a faktickú zložitosť namietaného konania, ktorého predmetom je konanie o návrhu odporcu sťažovateľky (v konaní sp. zn. 29 C 152/97 o zrušení spoločného nájmu bytu) na obnovu konania vo veci zrušenia práva spoločného nájmu bytu. Ústavný súd dospel k záveru, že z právneho hľadiska nejde v danej etape o právne zložitú vec, pretože v prvej fáze sa súd zaoberá len otázkou povolenia obnovy konania, t. j. skúma splnenie procesných podmienok (t. j. či návrh podala oprávnená osoba, či bola dodržaná lehota, či je daný niektorý z taxatívne ustanovených dôvodov obnovy, či návrh smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť návrhom na obnovu konania, a či bol zaplatený súdny poplatok, ak je konanie spoplatnené). Čo sa týka faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatoval, že vec vzhľadom na potrebu doručovania písomností do cudziny možno považovať za zložitú, navyše nešlo o jednoduché doručovanie, ale bolo potrebné zisťovať miesto pobytu bývalého manžela sťažovateľky v cudzine, čo malo vplyv na celkovú dĺžku konania.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd posudzoval správanie sťažovateľky ako účastníčky konania. Na základe analýzy spisu sp. zn. 29 C 65/98 ústavný súd konštatoval, že správanie sťažovateľky bolo počas doterajšieho priebehu konania aktívne a súčinnosť, a preto jej nemožno pripisovať negatívny podiel na doterajšej dĺžke konania.

Aj keď sťažovateľka nepodala sťažnosť na prieťahy v konaní podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, podaniami doručenými okresnému súdu 11. marca 2003, 11. novembra 2003 a 28. januára 2004 sa aktívne usilovala o urýchlenie priebehu konania. Túto skutočnosť zohľadnil ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti použitím § 53 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z.

o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a preto sa nestotožnil s námietkou predsedu okresného súdu, že sťažnosť nie je podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde prípustná).

3. V rámci posledného kritéria ústavný súd posudzoval doterajší postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 65/98.

Ústavný súd dospel k záveru, že v období do vylúčenia sudkyne JUDr. Viery Kováčovej z prejednávania a rozhodovania vecí (uznesenie krajského súdu z 31. októbra 2001) bol postup okresného súdu síce plynulý - okresný súd rozhodol o návrhu na obnovu konania rozhodnutím č. k. 29 C 65/98-30 z 29. apríla 1999, toto rozhodnutie však krajský súd uznesením č. k. 13 Co 357/99-48 z 29. decembra 1999 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, pričom krajský súd vytkol okresnému súdu mnohé procesné chyby (napr. že rozhodol predčasne, nevykonal šetrenie ohľadom pobytu žalovaného), uložil okresnému súdu pripojiť spis sp. zn. 25 C 322/95 týkajúci sa konania o zrušenie práva spoločného nájmu bytu, tiež spis sp. zn. Nc 3392/99 a odporučil zvážiť vypočutie navrhovaných svedkýň, posúdiť objektívnu a subjektívnu lehotu na podanie návrhu na obnovu konania a vo veci opätovne rozhodnúť.

Ústavný súd zo spisu zistil, že okresný súd sa po zrušení uvedeného rozhodnutia nesnažil odstrániť chyby konania vytýkané krajským súdom, ktoré by viedli k meritórnemu rozhodnutiu veci, naopak, toto obdobie vykazuje znaky nečinnosti.

Ústavný súd preto rozhodol, že v konaní okresného súdu sp. zn. 29 C 65/98 došlo k zbytočným priet'ahom v konaní a k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie,

opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 65/98 v ďalšom období konal bez zbytočných prieťahov.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa ústavný súd zaoberal aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 29 C 65/98 konal bez zbytočných prieťahov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľky priznať jej primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie 200 000 Sk s odôvodnením, že „... *nekonaním súdu došlo k situácii, že byt, ktorého je vlastníčkou v K. obýva jej bývalý manžel s priateľkou. Nemá možnosť ho užívať ani ona ani ich syn E.. Chtiac vyhnúť sa konfliktom, je nútená bývať u matky, čo značne zaťažuje ju aj syna*“.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom, pôsobenie sťažovateľky ako účastníčky konania a povahu sporu, ktorý je predmetom namietaného konania, ako aj potrebu zisťovania miesta pobytu navrhovateľa na obnovu konania v cudzine za účelom doručovania mu písomností, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún) sťažovateľke primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou JUDr. J. Z. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk, t. j. 4 534 Sk za jeden úkon, zaokrúhlene 4 530 Sk, a 136 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkony urobené v roku 2004).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. januára 2005